

„Kihasználtuk az adódó mozgásteret”

Demszky Gábor főpolgármesterrel Eörsi János beszélget

Hogyan értékeled ma, hogy az 1994-ben hivatalba lépő kormány a világkiállítás lemondását kezdeményezte?

Mai fejjel is úgy látom, mint akkor: a világkiállítás megrendezésének egyedül komolyan vehető akadály a volt, hogy hiányzott hozzá a költségvetési fedezet. '94 nyarán, még a kormány megalakulása előtt itt, ebben a szobában Békesi Lászlóval mint pénzügyminiszter-jelölttel két dologban állapodtam meg: abban, hogy a kormány a megalakulását követően be fogja jelenteni a világkiállítás lemondását, és ugyanakkor lehetővé teszi, hogy a fővárosban megkezdett beruházások befejeződhetnek, és erre a város 8,5 milliárd forint kormánygarantált hitelt kap.

Ki kezdeményezte a megbeszélést?

Én kezdeményeztem, amint megtudtam, hogy ő lesz a pénzügyminiszter. Nagyon gyorsan sikerült megegyeznünk, mert ő ugyanígy látta a helyzetet. Szóbeli ígéretet tett arra, hogy kidolgozzuk a pénzügyi konstrukciót, hiszen 12-14 milliárd forint hiányzott ahhoz, hogy a Hungária úttal kapcsolatos utakat a híd átadásához igazítva, részben pedig azt követően be lehessen fejezni. De pénz csak valamikor '95 végére lett, másfél évvel később. Közben ezek a beruházások mentek, a fővárosnak helyt kellett állnia, és lényegében folyószámlahitelekből finanszíroztuk a beruházás befejezését. '95 végére rendkívül súlyos pénzügyi helyzet alakult ki itt, a Városházán. A főváros valamennyi forrása, hitellehetőségei kimerültek, és a pénzügyi csőd határára került a város.

Valamennyit (forrásaink szerint 4,2 milliárd forintot) '94-ben is kapott a város a kormány, illetve ennek biztosa által kezelt világkiállítási alapból.

De ez nem volt elegendő ahhoz, hogy ezeket a ránk erôltetett nagyon nagy volumenû beruházásokat egyedül álljuk. Egyéves késést kellett áthidalnunk. Úgyszólván naponta írtam alá milliárdos hiteleket.

Kik adták?

Kereskedelmi bankok. Volt olyan helyzet '95 végén, amikor az OTP gesztust gyakorolva adott a fővárosnak hitelt, mert az akkori pénzügyi helyzetünk alapján ezt meg is tagadhatta volna. Mintegy 12 milliárd forint folyószámlahitelt vettünk fel 1995-ben, a kormánygaranciás hitel megelőlegezésére. De még az évben átadtuk a Lágymányosi hidat, utána a munkák folytak még, és lényegében ezzel ez a

történet lezárult.

Mennyi idő alatt nôtte ki a város ezt az eladósodás okozta krízishelyzetet?

Ez egy-két évig tartott, '98-ra a város már sokkal jobb helyzetben volt. Ennek az egyik jele például az, hogy vissza tudtuk fizetni idő előtt az EBRD-től felvett fejlesztési kölcsönt. Belterületiföld-ügyben perek sorozatát nyerte meg az ÁPV Rt.-vel szemben, és ez lehetővé tette azt, hogy megteremtsük a metrófinanszírozás feltételeit.

Ha úgy tetszik, az expo két vonatkozásban is javára szolgált a városnak. Az egyik az, hogy megvalósítottuk állami forrásokból mindazt, amiket egyébként egyéb célra nem kaptunk volna, a dél-budai térségben. A másik eredmény áttételes: hozzásegített bennünket ahhoz, hogy egy nem megalapozott, nem prudens tervezési szisztémáról átváltjunk egy új, kiszámítható, hosszú távú kalkulálhatóságra építő, a pénzügyi eredmény fogalmában megragadható feltételrendszer megteremtésére.

Mindent elfelejtettünk, amit '95 előtt csináltunk, és teljesen új alapokra helyeztük a város gazdálkodását. Ez egybeesett a Bokros-csomagon alapuló költségvetéssel. A fővárosban az expo miatt kialakult pénzügyi helyzet után könnyebb volt a '96-os megszorító intézkedéseket eltervezni és konszenzust kialakítani az MSZP-SZDSZ koalíció körében. Akkorra már átértékeltük, hogy hová lehet eljutni e nélkül a megszorító politika nélkül, anélkül, hogy a város a saját költségvetésében megfelelő fedezetet teremtené a beruházásaihoz. Ekkor fogadtuk el a város hosszú távú pénzügyi tervezési koncepcióját, aminek a lényege hétéves pénzügyi előrejelzés, a bevételek kalkulálása erre az időszakra, és egy optimális működési eredmény érdekében a működési kiadások csökkentése.

Menjünk vissza egy kicsit. 1991-ben kiéleződött a Lágymányosi híd kontra Galvani híd vita. Egyébként épp a rendszerváltó pártok, az SZDSZ és az MDF a Lágymányostól délebbre tervezett Galvani híd pártján voltak. De hiába volt a térbeli decentralizáló nekibuzdulás, a végén elővették a 80-as években készült terveket a Lágymányosi hídról.

A történelem ismétlődik, most ugyanez a vita zajlik az északi híd körül. Mindkét helyzet lényege az, hogy az állam adja a pénzt. Ennek megfelelően, valamilyen közúthálózati koncepcióhoz illesztve, eldönti, hogy mire ad, és mire nem ad. Teljesen világos volt, hogy az Antall-kormány csak a Lágymányosi hídra fog pénzt adni, mert ez köti össze a budai meg a pesti területet, ahol az expo két része lett volna. Számunkra ez nem szabad választás volt. A főváros ezért elfogadta az úgynevezett két híd koncepciót, vagyis azt, hogy előbb épüljön meg a Lágymányosi híd. Ugyanez ismétlődik északon: mi azt mondjuk, hogy mindenképpen kell egy híd. Budapestnek sokkal előnyösebb volna az Aquincumi híd, amely minden szempontból egy városi híd, és illeszkedik ahhoz a városfejlesztési koncepcióhoz, amit kialakítottunk.

Ezzel szemben a kormány az M0-ra szán pénzt, a főváros pedig fejet hajt ezelőtt, mert jobb, ha legalább az egyik híd megépül, mint ha egyik sem.

A főváros tárgyalási pozícióit meggyengíti, hogy az útalap keretében elviszik az üzemanyagok forgalmi, jövedéki adóját, és a város nem kap vissza semmit. Egyébként meg kell hogy mondjam: amióta 1995-ben a Lágymányosi híd és a kapcsolódó úthálózat befejeződött, a költségvetés nem járult hozzá a fővárosi fejlesztésekhez, és az útalapból sem kaptunk vissza semmit.

'91-ben már be volt tervezve a központi költségvetésbe egy nagyobb összeg (több mint 1 milliárd forint) a Lágymányosi híd építésére, de akkor még ebből sem láthatott a főváros. Egyes hírek szerint a Pénzügyminisztérium tartotta vissza, mondván: amíg a Galvani hídról vitáznak, kétségesek a szándékok a Lágymányosi híd megépítése felől. Mi ebből az igazság?

Csakugyan két évig késtek a pénzek folyósításával. Ennek fő oka szerintem a kormány-főváros politikai konfliktus volt. A főváros vezetése más pártállású volt, mint a konzervatív MDF-kormány. Az expót nagyon szerette volna a kormány, de sikeres fővárost mégsem akartak, hiszen ami Budapesten épül, az a várost szolgálja, de ezenkívül nyilvánvalóan annak mindenkori politikai vezetését is erősíti. Tehát én hosszú ideig azt tapasztaltam, hogy blokkolják ezeket a pénzeket. Valamikor '93 őszétől kezdtek el csorogni a pénzek, amiből olyasmire is jutott – például a ferencvárosi Trafó felújítására, de a csepeli ivóvíztisztító berendezést is jelentős részben ebből tudta a főváros finanszírozni –, amelyek nem kapcsolódtak igazán az expóhoz. Rá tudtunk fűzni az expóra olyan fővárosi ügyeket, amelyekre forrásokat reméltünk, és kaptunk is.

1991-ben a kormány és a parlament a főváros akarata ellenében döntött a világkiállítás megrendezéséről. Mennyiben emlékeztet ez a mai kormány-főváros viszonyra?

Az Antall-kormány két tekintetben politizált alapvetően másképpen a fővárossal kapcsolatban, mint a mostani kabinet. Az egyik az, hogy volt bennük egy alkotmánytisztelő konzervatív alapállás, betartották a törvényeket is, de a jogszokásokat is, a viták ellenére. A kormányülésre is rendszeresen meghívtak, a mostani ciklusban ez egyetlenegyszer fordult elő, tavaly novemberben. Másrészt Antallék akartak egy nagy nemzeti ügyet, egy nagy világkiállítást, aminek helyszínéül Budapestet választották. Mi belekapaszkodtunk, a fejlesztéseket enélkül nem tudtuk volna megvalósítani, afféle katalizátorként használtuk ezt az ügyet, és sikeresen. Most nincsenek ilyen nemzeti projektek, illetve egy mégis van: a Nemzeti Színház ügye. Presztízs kérdés, hogy a Nemzeti Színházat 2002. március 15-én átadják, mint ahogy az is az volt, hogy ne az Erzsébet téren épüljön, az előző kormányzati ciklus alatt kidolgozott terv alapján.

A főváros a Nemzeti Színház ügyét is városfejlesztési ügyként kezeli, aminek két feltétele van: varrjuk el az Erzsébet téri gödör szálait, és olyan helyszínt válasszunk, ahol a városfejlesztés szempontjából hasznos lehet a színház. A ferencvárosi expótelken való elhelyezést azért támogattuk, mert ez felgyorsíthatja a terület városba integrálódását.

Igaz, hogy 1993 decemberében, a főváros és az akkori, Barsiné Pataky Etelka vezette Világkiállítási Programiroda közti megállapodásban szerepel, hogy Budapestnek föl kell számolnia a ferencvárosi expótelken a HÉV-járatot?

Igaz, de erre soha nem tudtunk tényleges mértékű kötelezettséget vállalni. Mi kötöttük az ebet a karóhoz, hogy a HÉV-et a kéreg alá kell vinni, de pénzünk erre nem volt. Most is gond természetesen, hogy ott csattog a HÉV, ezt meg kell oldani...

Ez a rendezési tervben is benne van?

A tervekben benne van, csak nincs rá pénzügyi elkötelezettség. Hasonló logikával működik ez is, mint az expó: jó, ha felépül az új Nemzeti Színház, azonban számunkra ez a helyszín azért támogatandó, mert a rehabilitáció szempontjából optimális. A HÉV problémáját meg kell oldani, a kérdés csak az, hogy erre mikor nyílik mód. A rendezésben közre kell hogy működjön a kormány is, és a magánbefektetők is. Volt olyan időszak '91-ben, amikor az SZDSZ mint párt testületileg elvetette az expót: az Országos

Tanács hozott egy olyan határozatot, hogy expó nem kell. Neked ezt tudomásul kellett vened, de mintha nem lettél volna ilyen kategorikus.

Nem lehettem. A város vezetése nem csinálhat ilyen dolgokból pártpolitikát, nem kötheti magát egy párt tiszta, pénzügyi érvekkel megalapozott álláspontjához. Néhány hónappal később törvényt hoztak a világkiállításról, és olyan feltételeket teremtettek számunkra, amelyek megkerülhetetlenek. Én azt hiszem, hogy jól politizáltunk ebben a helyzetben. Kihasználtuk az adódó mozgásteret, és épült a város.

Beszélő

2000. május 12.

Forrás: <http://beszelo.c3.hu>